

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA DU LỊCH

-----***-----

MỘT SỐ GIẢI PHÁP GÓP PHẦN BẢO TỒN VÀ
PHÁT TRIỂN LÀNG NGHỀ ƯƠM TƠ DỆT LỤA
CỔ CHẤT – NAM ĐỊNH GẮN VỚI
HOẠT ĐỘNG DU LỊCH

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

Giáo viên hướng dẫn : TS. Nguyễn Văn Lưu

Sinh viên thực hiện : Nguyễn Thị Ánh

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	5
2. Mục đích nghiên cứu.....	6
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	7
4. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	7
5. Phương pháp nghiên cứu vấn đề.....	8
6. Kết cấu khóa luận.....	8
Chương 1: TỔNG QUAN VỀ LÀNG NGHỀ VÀ PHÁT TRIỂN DU LỊCH LÀNG NGHỀ	9
1.1. Khái niệm làng nghề và du lịch làng nghề	9
1.1.1. Khái niệm làng nghề.....	9
1.1.2. Khái niệm du lịch làng nghề	12
1.2. Làng nghề và du lịch làng nghề ở Việt Nam	13
1.2.1. Khái quát về làng nghề Việt Nam	13
1.2.2. Giới thiệu sơ lược về Du lịch làng nghề tại Việt Nam.....	16
1.2.3. Tiềm năng khai thác du lịch làng nghề Việt Nam	18
1.3. Đánh giá chung về làng nghề và du lịch làng nghề Việt Nam	24
1.3.1. Những nhân tố ảnh hưởng tới sự phát triển của làng nghề	24
1.3.2. Những đặc điểm cơ bản của du lịch làng nghề	26
1.3.3. Kinh nghiệm phát triển du lịch làng nghề ở Thái Lan và một số địa phương tại Việt Nam	27
Chương 2: TỔNG QUAN VỀ LÀNG NGHỀ DỆT CỎ CHẤT	42
2.1. Giới thiệu chung về nghề thủ công truyền thống tại tỉnh Nam Định ..	42
2.2. Khái quát về nghề dệt tại tỉnh Nam Định	44
2.3. Giới thiệu về làng nghề Cỏ Chất.....	47
2.3.1. Lịch sử phát triển làng nghề.....	47
2.3.2. Điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội tại làng nghề	48
2.3.3. Khái quát về nghề dệt tại làng nghề Cỏ Chất xưa.....	50
2.4. Tiềm năng phát triển du lịch tại làng nghề Cỏ Chất	53

Chương 3: THỰC TRẠNG KHAI THÁC DU LỊCH TẠI LÀNG NGHỀ CỎ CHẤT - NAM ĐỊNH	55
3.1. Khái quát về phát triển du lịch làng nghề tại tỉnh Nam Định.....	55
3.2. Thực trạng khai thác du lịch làng nghề Cỏ Chất - Nam Định.....	57
3.2.1. Thực trạng về điều kiện sản xuất của làng nghề.....	57
3.2.2. Thực trạng khai thác du lịch tại làng nghề dệt Cỏ Chất.....	66
3.3. Đánh giá chung.....	69
3.3.1. Ưu điểm và nguyên nhân.....	69
3.3.2. Hạn chế và nguyên nhân.....	70
Chương 4: GIẢI PHÁP GÓP PHẦN BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN LÀNG NGHỀ DỆT CỎ CHẤT - NAM ĐỊNH GẮN VỚI HOẠT ĐỘNG DU LỊCH	72
4.1. Định hướng phát triển du lịch làng nghề của tỉnh Nam Định	72
4.2. Đề xuất một số giải pháp góp phần bảo tồn và phát triển làng nghề dệt Cỏ Chất - Nam Định gắn với hoạt động du lịch	73
4.2.1. Tăng cường đầu tư cho việc bảo tồn và phát triển làng nghề Cỏ Chất.....	74
4.2.2. Tăng cường đầu tư cho việc phát triển cơ sở hạ tầng.....	77
4.2.3. Bảo vệ cảnh quan môi trường làng nghề	77
4.2.4. Đa dạng hóa sản phẩm du lịch làng nghề	78
4.2.5. Đầu tư phục hồi, tôn tạo các di tích lịch sử - văn hóa, di sản văn hóa và tu bổ cảnh quan làng nghề.....	79
4.2.6. Xây dựng “hình ảnh du lịch làng nghề Cỏ chất” và thực hiện “chiến lược” tuyên truyền quảng bá cho du lịch của làng nghề Cỏ Chất.....	80
4.2.7. Các giải pháp khác.....	81
4.3. Kiến nghị.....	87
KẾT LUẬN.....	88
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	90
PHỤ LỤC.....	92

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Du lịch làng nghề, đặc biệt là ở các làng nghề truyền thống, đang dần trở thành một xu hướng mới của thế giới. Bên cạnh những lợi ích nhất định về kinh tế, loại hình du lịch này còn mang lại những lợi ích to lớn về mặt văn hóa - xã hội, góp phần gìn giữ, bảo tồn những giá trị văn hóa đặc trưng của các vùng, miền khác nhau. Du lịch làng nghề phát triển sẽ giúp các làng nghề khôi phục và phát triển được các giá trị văn hóa dân gian, tạo dựng được môi trường du lịch văn hóa đồng thời giúp cải thiện tốt hơn các cơ sở hạ tầng đi kèm với việc bảo vệ môi trường tại làng nghề.

Nam Định vốn nổi tiếng với rất nhiều làng nghề. Theo như con số thống kê, toàn tỉnh có khoảng trên dưới 70 làng nghề. Trong con số rất nhiều làng nghề, chiếm một phần khá lớn là các làng nghề dệt và cũng chính nghề dệt một thời đã đưa Nam Định trở thành một thành phố phát triển sớm nhất cả nước với tên gọi “*thành phố dệt*”. Như vậy, nghề dệt và các làng nghề dệt tại tỉnh Nam Định sẽ là nguồn tài nguyên lớn cho ngành du lịch Nam Định khai thác.

Trong những làng nghề dệt nổi tiếng của tỉnh cần phải kể đến làng nghề uơng tơ dệt lụa Cổ Chất. Đây vốn là một làng nghề truyền thống có từ khá lâu đời của tỉnh Nam Định. Suốt chiều dài lịch sử vài trăm năm sinh tồn với nghề dâu tằm, Cổ Chất trở thành một làng nghề nổi tiếng khắp vùng miền gần xa. Mỗi gia đình ở đất này có thể ví như một lò uơng tơ. Lịch sử phát triển lâu đời cùng sự hấp dẫn về sản phẩm cũng như cảnh quan làng nghề sẽ tạo sức hút lớn đối với du khách.

Nhận thấy được tính cấp thiết và tầm quan trọng của phát triển du lịch làng nghề, tỉnh Nam Định cũng đã có những định hướng nhằm phát triển

nghe, làng nghề Nam Định đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030. Bản thân các làng nghề truyền thống đã bước đầu có ý thức khai thác sự hấp dẫn, độc đáo của sản phẩm truyền thống mà mình tạo ra nhằm thu hút khách du lịch, đồng thời cũng bước đầu quan tâm hơn đến việc tạo dựng cơ sở hạ tầng cần thiết phục vụ cho hoạt động du lịch làng nghề.

Nhưng thực tế cho thấy rằng chỉ có một số làng nghề truyền thống trong tỉnh Nam Định bước đầu khai thác được tiềm năng du lịch của làng nghề (ví dụ như làng nghề trồng hoa, cây cảnh Vị Khê, làng nghề sơn mài Cát Đằng, đồ gỗ La Xuyên,...). Còn nhìn chung hoạt động du lịch làng nghề khác, đặc biệt làng nghề dệt, trong đó có làng nghề dệt Cổ Chất vẫn còn rất hạn chế.

Từ những đánh giá trên, có thể thấy trong cuộc đua phát triển du lịch làng nghề của tỉnh Nam Định thì các làng nghề dệt nói chung và làng nghề Cổ Chất vẫn chưa phát huy được tiềm năng cũng như thế mạnh của mình. Là một sinh viên chuyên ngành Văn hóa du lịch, trường Đại học Văn hóa Hà Nội, với mong muốn tìm ra những giải pháp giúp cho du lịch làng nghề dệt nói chung và du lịch làng nghề Cổ Chất tại tỉnh Nam Định phát triển, em xin chọn nghiên cứu đề tài: **“Một số giải pháp góp phần bảo tồn và phát triển làng nghề ươm tơ dệt lụa Cổ Chất – Nam Định gắn với hoạt động du lịch”**.

2. Mục đích nghiên cứu

Khi nghiên cứu đề tài: **“Một số giải pháp góp phần bảo tồn và phát triển làng nghề ươm tơ dệt lụa Cổ Chất - Nam Định gắn với hoạt động du lịch”**, bên cạnh mục đích xây dựng một luận văn tốt nghiệp chuyên ngành Văn hóa du lịch, em còn có nguyện vọng đóng góp những giải pháp để khơi dậy tiềm năng cũng như bảo tồn và phát triển du lịch làng nghề dệt Cổ Chất nói riêng và làng nghề dệt nói chung. Cuối cùng, mục đích lớn nhất của đề tài là sẽ kết hợp được các kết quả nghiên cứu vào thực tiễn, giúp du lịch làng nghề tại tỉnh Nam Định phát triển.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng: Đối tượng nghiên cứu chính trong khóa luận này chính là các tiềm năng phát triển du lịch tại làng nghề Cổ Chất bao gồm các yếu tố như: Lịch sử, nguyên liệu, sản phẩm, các di tích lịch sử văn hóa, kinh tế, vật chất hạ tầng...

Phạm vi nghiên cứu: Do sự hạn chế về thời gian và kinh nghiệm của tác giả luận văn, đề tài: **“Một số giải pháp góp phần bảo tồn và phát triển làng nghề ươm tơ dệt lụa Cổ Chất – Nam Định gắn với hoạt động du lịch”** được giới hạn nghiên cứu:

- 1) Về nội dung tập trung vào bảo tồn và phát triển du lịch làng nghề
- 2) Về không gian xác định địa bàn khảo sát là làng Cổ Chất, xã Phương Định, huyện Trực Ninh, tỉnh Nam Định; và về thời gian thực trạng tập trung vào những năm gần đây (từ năm 2005 đến năm 2012), giải pháp đề xuất cho năm 2013 và các năm tiếp theo.

4. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Theo khảo sát của tác giả trước khi làm luận văn, đề tài: **“Một số giải pháp góp phần bảo tồn và phát triển làng nghề ươm tơ dệt lụa Cổ Chất – Nam Định gắn với hoạt động du lịch”** chưa thấy có người tìm hiểu. Tuy nhiên, cũng có những tác giả đã nghiên cứu loại hình du lịch làng nghề dưới nhiều góc độ khác nhau, chẳng hạn như tác phẩm: **“Phát triển du lịch làng nghề”** của tác giả Phạm Quốc Sử, **“làng nghề phố nghề Thăng Long- Hà Nội trên đường phát triển”** do tác giả Vũ Quốc Tuấn chủ biên, **“Bảo tồn và phát triển các làng nghề trong quá trình công nghiệp hóa”** của TS. Dương Bá Phương. Những tác phẩm trên là nguồn cung cấp tài liệu tham khảo có giá trị cho tác giả luận văn.

5. Phương pháp nghiên cứu vấn đề

Để hoàn thành luận văn này, tác giả đã sử dụng một số phương pháp nghiên cứu sau đây:

- Phương pháp nghiên cứu hệ thống.
- Phương pháp nghiên cứu thực địa.
- Phương pháp thu thập và xử lý thông tin.
- Phương pháp đối chiếu, so sánh.
- Phương pháp điều tra xã hội học.

6. Kết cấu khóa luận

Ngoài phần mở đầu và kết luận, khóa luận được kết cấu thành 4 chương như sau:

Chương 1. Tổng quan về làng nghề và phát triển du lịch làng nghề

Chương 2. Tổng quan về làng nghề dệt Cổ Chất

Chương 3. Thực trạng khai thác du lịch tại làng nghề Cổ Chất – Nam Định

Chương 4. Giải pháp góp phần bảo tồn và phát triển làng nghề Cổ Chất – Nam Định gắn với hoạt động du lịch

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ kế hoạch và đầu tư, trung tâm thông tin thư viện (2001): *Kế hoạch phát triển nông nghiệp và nông thôn Thái Lan*.
2. Bộ khoa học công nghệ và môi trường (1998): *Kỷ yếu hội thảo khoa học: môi trường các làng nghề Hà Nội*.
3. Bùi Văn Vượng: *Làng nghề thủ công truyền thống Việt Nam*. Nxb văn hóa dân tộc, 1998.
4. Dương Bá Phương: *Bảo tồn và phát triển làng nghề trong quá trình công nghiệp hóa*. Nxb khoa học xã hội, Hà Nội.
5. Đặng Thị Mai (1995): *Thái Lan xuất khẩu nữ trang và đá quý như thế nào?*. Thời báo kinh tế Sài Gòn.
6. Địa chí Nam Định: *Làng nghề tiểu thủ công nghiệp ở Nam Định*.
7. *Làng nghề truyền thống hấp dẫn khách du lịch*. <http://www.mof.gov.vn> 01/09/2005.
8. Lê Thanh Bình: *Có thể xây dựng các làng nghề du lịch*. Du lịch Việt Nam, số 56, tháng 12/1997.
9. Nguyễn Văn (1995): *Chính sách phát triển nông nghiệp và nông thôn của chính phủ Thái Lan, quản lý nông nghiệp*.
10. Phạm Quốc Sử: *Nghiên cứu và phát triển du lịch làng nghề trên địa bàn tỉnh Hà Tây*. Đề tài nghiên cứu cấp Đại học Quốc gia, 2006.
11. Phạm Quốc Sử: *Phát triển du lịch làng nghề, nghiên cứu trường hợp tỉnh Hà Tây*. Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, 2007.
12. Phạm Quốc Sử: *Làng nghề truyền thống Việt Nam trong quá trình công nghiệp hóa – hiện đại hóa*. Tạp chí lý luận chính trị, số 2-2002.
13. Tài liệu du lịch: *Tiềm năng du lịch làng nghề tại Việt Nam*. Số ra ngày 31/08/2001.

14. Tạp chí Cộng Sản: *Làng nghề - tiềm năng lớn của Việt Nam*. Số ra ngày 12/06/2008.
15. Thông tấn xã Việt Nam: *Du lịch Nam Định vẫn còn bỏ ngỏ*. Số ra ngày 09/01/2011.
16. Trần Minh Yên: *Phát triển làng nghề Truyền thống ở nông thôn Việt Nam trong quá trình công nghiệp hóa – hiện đại hóa*. Nxb Khoa học xã hội, 2004.
17. Trần Quốc Vượng: *Một số vấn đề về các ngành nghề - làng nghề truyền thống Việt Nam*. Bộ Công nghiệp: Kỷ yếu hội thảo quốc tế: Bảo tồn và phát triển làng nghề truyền thống Việt Nam. Hà Nội tháng 8-1996 (tr37-44).
18. Sở kế hoạch đầu tư Nam Định: *Quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế xã hội*.